

2024 METŲ VALSTYBĖS SOCIALINIŲ FONDŲ ATASKAITŲ RINKINIO FINANSINIO AUDITO REZULTATAI

2025 m. gegužės 15 d.

Nr. FAE-6

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės įstatymu ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, atlikome 2024 m. valstybės socialinių fondų ataskaitų rinkinio finansinį auditą.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, kurie apima tarptautinius audito standartus. Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausomos nuomonės dėl valstybės socialinių fondų metinių ataskaitų rinkinį sudarančių

- ✓ Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių,
- ✓ Garantinio fondo finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir
- ✓ Ilgalaikio darbo išmokų fondo finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių

pareiškiamos audito išvadoje. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 1–3 prieduose „Audito apimtis ir metodai“ (30–37 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Valstybinio socialinio draudimo fondo metinių ataskaitų rinkinys

1. 2024 m. fondo konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniuose yra reikšmingų duomenų iškraipymų

Valstybinio socialinio draudimo fondo (VSDF) konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai ne visais reikšmingais atžvilgiais sudaryti vadovaujantis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (VSAFAS) ir kitų teisės aktų reikalavimais. Nustatėme reikšmingų konsoliduotųjų finansinės būklės, veiklos rezultatų, grynojo turto pokyčių ataskaitų (trumpalaikio turto, trumpalaikių įsipareigojimų, grynojo turto, pagrindinės veiklos pajamų ir sąnaudų, pagrindinės veiklos perviršio ar deficito, grynojo perviršio ar deficito) ir biudžeto pajamų ir sąnaudų ataskaitų duomenų (pajamų, sąnaudų ir einamųjų metų rezultato straipsnių) bei rinkinių aiškinamųjų raštų atitinkamų duomenų iškraipymų, kuriuos lėmė:

- ✓ Sisteminiai apskaitos tvarkymo trūkumai, kurių taisymui imtasi priemonių:
  - Ūkinės operacijos, susijusios su periodinių ir vienkartinių išmokų skyrimu (tais atvejais, kai dėl įvairių priežasčių šios išmokos nepasiekė gavėjų), nebuvo užregistruotos apskaitoje (neištaisytos 2022 m. audito metu nustatytos klaidos). Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba užregistravo dalį 2021–2024 m. paskirtų vienkartinių išmokų, o periodinių išmokų ir dalies vienkartinių išmokų masto dėl didelių administracinių sąnaudų neįvertino ir neužregistravo apskaitoje. Dėl šių aplinkybių negalime patvirtinti, kokia suma yra sumažintos sukauptos iš valstybės biudžeto gautinos sumos, fondo trumpalaikiai įsipareigojimai, finansavimo pajamos iš valstybės biudžeto, socialinių išmokų sąnaudos (išlaidos) ir kokia suma padidinti pagrindinės veiklos rezultatas ir einamųjų metų rezultatas (perviršis), grynasis perviršis, grynasis turtas ir jį sudarantys straipsniai (1.1.1 skirsnis ir 1.2 poskyris, 13–16 psl. ir 24–25 psl.). VSDF valdyba planuoja neatitiktis ištaisyti ir 2022 m. audito metu teiktą rekomendaciją įgyvendinti iki 2027-12-31, sukūrus naują programinės įrangos modulį.
  - Apskaičiuojant nedarbo socialinio draudimo išmokas, netiksliai įvertinamos asmenų užsienio šalyse gautos draudžiamosios pajamos ir laikotarpiai (neištaisyti 2023 m. audito metu nustatyti trūkumai). Dėl to negalėjome įvertinti, kokia suma turėtų būti padidinti ar sumažinti fondo: iš užsienio socialinės apsaugos agentūrų gautinos sumos ir šių išmokų permokos, fondo įsipareigojimai, nedarbo socialinio draudimo išmokų sąnaudos, pagrindinės veiklos ir einamųjų metų rezultatas (perviršis), grynasis perviršis, grynasis turtas ir jį sudarantys straipsniai. 2023 m. audito metu teiktos rekomendacijos įgyvendinimui Socialinės apsaugos ir darbo ministerija rengia asmenų užsienio valstybėse gautų draudžiamųjų pajamų ir nedarbo draudimo laikotarpių vertinimo tvarką (1.1.2 skirsnis ir 1.2 poskyris, 16–18 psl. ir 24–25 psl.).
- ✓ Reikalingos papildomos vidaus kontrolės priemonės, skirtos visos informacijos apie įvykius, dėl kurių gali atsirasti fondo neapibrėžtasis turtas ir neapibrėžtieji įsipareigojimai, kaupimui ir vertinimui, taip pat informacijos perdavimui kitiems administruojamiems fondams apie jiems tenkančią dalį. Dėl to negalime patvirtinti aiškinamajame rašte pateiktos informacijos apie nebalansinėse sąskaitose apskaitomą neapibrėžtąjį turtą ir neapibrėžtuosius įsipareigojimus, teisingumo. VSDF valdyba jai pateiktą rekomendaciją dėl papildomų kontrolės priemonių sukūrimo suplanavo įgyvendinti iki 2026-03-31 (1.1.3 skirsnis, 18–20 psl.).

2. Fondo valdyba imasi priemonių fondo administravimo įstaigų veiklos procesuose nustatytų trūkumų šalinimui

Fondo valdyba, atsižvelgdama į auditorių pastebėjimus, 2025 m. patvirtino naują Prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašą, apimančį visus pirkimo proceso etapus ir atitinkantį pirkimus reglamentuojančių teisės

aktų reikalavimus; iki 2025 m. III ketv. numato sukurti fondo administravimo įstaigų darbuotojų skatinimo sistemą, kurioje nustatys darbuotojams taikytinas papildomas naudas, skatinimo priemonės už pasiektus rezultatus ir įgyvendintus uždavinius, jų taikymo pagrindus ir sąlygas ir kt.; iki 2025 m. III ketv. numato įvertinti viešojo transporto bilietų naudojimo fondo administravimo įstaigose reglamentavimą ir esamas kontrolės priemonės, bei imtis veiksmų jas tobulinti; stiprindama vidaus kontrolės procedūras komandiruočių srityje, iki 2025-07-01 numato papildyti vidaus tvarkos taisykles įpareigojimu darbuotojams, pasikeitus jų gyvenamajai vietai, įvertinti darbo vietos keitimo poreikį darbo sutartyse ir, jei reikia, pateikti atitinkamą prašymą darbdaviui (1.1.4 skirsnis, 20–24 psl.).

Garantinio fondo metinių ataskaitų rinkinys

---

3. 2024 m. fondo finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai visais reikšmingais atžvilgiais teisingi (26–27 psl.).

Ilgalaikio darbo išmokų fondo metinių ataskaitų rinkinys

---

4. 2024 m. fondo finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai visais reikšmingais atžvilgiais teisingi (27–28 psl.).

Bendroji informacija

---

5. Svarbios aplinkybės, kurios gali paveikti tolesnę VSDF veiklą

Seimas pradėjo svarstyti Pensijų kaupimo įstatymo projektą (kartu svarstomi Valstybinio socialinio draudimo, Socialinio draudimo pensijų įstatymų ir kiti teisės aktų projektai). Šiais projektais siūloma: pereiti prie savanoriško kaupimo modelio; sudaryti galimybę pereinamuoju laikotarpiu pasitraukti iš pensijų kaupimo; lankstesnėmis galimybėmis mokėti papildomas įmokas, stabdyti įmokų mokėjimą ir atsiimti 25 proc. sukauptų pinigų. Į VSDF biudžetą per pereinamąjį laikotarpį už grįžtančius iš pensijų kaupimo asmenis būtų pervesta apie 1,1 mlrd. Eur. Ši suma lėšų pervedimo metais būtų įskaityta į VSDF biudžeto pajamas, o metams pasibaigus kaip šio biudžeto perviršis būtų pervestas į Socialinio draudimo rezervinį fondą. Rezervinis fondas tebe kaupiamas, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje jis sudarė 3 618,1 mln. Eur (1.3 poskyris, 25–26 psl.).

6. Baigiamas rengti naujas valstybės socialiniams fondams skirtas apskaitos ir atskaitomybės standartas

2024 metų valstybės socialinių fondų biudžetai sudaryti kaupimo principu, tačiau, atsiskaitydama už juos, VSDF valdyba teikia po du tuo pačiu kaupimo principu parengtus valstybės socialinių fondų ataskaitų rinkinius (finansinių ataskaitų ir biudžeto vykdymo ataskaitų). Finansų ministerija parengė (pirminis planas buvo iki 2023 m. pabaigos) ir su suinteresuotomis institucijomis suderino VSAFAS projektus, reglamentuosiančius naują valstybės socialinių fondų ataskaitų sudėtį ir jose teikiamai informacijai taikomus reikalavimus. Pakeitimus Finansų ministerija planuoja patvirtinti 2025 m. birželio–liepos mėn. Standartų nuostatos būtų taikomos atsiskaitant dėl 2026 metų, nes dar būtina pritaikyti VSAKIS šių rinkinių konsolidavimui į nacionalinį ataskaitų rinkinį (28 psl.).

7. Garantinio ir Ilgalaikio darbo išmokų fondų pinigais numatyta finansuoti aktyvios darbo rinkos politikos priemonės

2024 m. priimti teisės aktų pakeitimai, kuriais numatyta galimybė ir procedūros aktyvios darbo rinkos politikos (ADRP) priemonių finansavimui iš Garantinio ir Ilgalaikio darbo išmokų fondų (28–29 psl.).

Rekomendacijos

Metinių ataskaitų rinkinių teisingumui užtikrinti išlieka aktualus ankstesnių auditų metu teiktų rekomendacijų įgyvendinimas: 2022 m. – dėl įsipareigojimų, susijusių su paskirtomis ir gavėjų nepasiekusiomis išmokomis, užregistravimo apskaitoje (terminas 2027-12-31); 2023 m. – dėl nedarbo socialinio draudimo išmokų apskaičiavimo užsienio šalyse dirbusiems asmenims (terminas 2024-12-31).

2024 m. audito metu Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai pateikėme dvi rekomendacijas:

- ✓ Siekiant nebalansinėse sąskaitose kaupti informaciją apie visą neapibrėžtąjį turtą ir visus neapibrėžtuosius įsipareigojimus, nustatyti papildomas vidaus kontrolės priemones, kurios apimtų visos informacijos apie įvykius, dėl kurių gali atsirasti neapibrėžtasis turtas ar neapibrėžtieji įsipareigojimai, kaupimą, išsamų vertinimą ir šios informacijos perdavimą už šio fondo apskaitą atsakingiems asmenims, bei ataskaitų sudarymui reikiamos informacijos pateikimą administruojamiems išteklių fondams (terminas 2026-03-31) (1.1.3 skirsnis, 19 psl.).
- ✓ Siekiant užtikrinti, kad Valstybinio socialinio draudimo fondą administruojančių įstaigų veikloje naudojamas turtas būtų apsaugotas nuo sukčiavimo, iššvaistymo, pasisavinimo, neteisėto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo ar kitų neteisėtų veikų, o metiniuose fondo ataskaitų rinkiniuose būtų pateikta patikima ir teisinga informacija, tobulinti turto valdymo ir inventorizacijos procesus įstaigose, t. y. papildomai reglamentuoti turto valdymo ir inventorizacijos atlikimo procedūras (terminas 2026-12-31) (1.1.4 skirsnis, 22 psl.).

Aktuali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atvirose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/AtviriDuomenys>.